

gnoji in sadike po tem veliko hitrejši in čverstejši rasejo.

Gnojnica je tedaj v tem enaka drugim pripomočkom, ki se zoper zemeljne bolhe svetujejo, da rast sadik pospeši in da naglo odrasejo naj nevarniši dôbi; zraven tega pa ima še to dobro, da bolhe pokonča.

Da jih pa res pokonča, se vsak lahko prepriča. Če, kakor smo rekli, varno poškropi na vertu gredo, kjer je zelje, salata ali kaj tacega vsajenega, kar je včasih vse živo bolh, bo vidil, da v malo urah ne bo ne ene bolhe več, v dvéh dnéh pa so sadike veliko močnejši in večji.

## Starozgodovinski pomenki.

BELINO. AVG. SAC.

*Na Cigulni blizo Celovca.* Eichorn Beitr. Thl. I. str. 56.

APOLLINI. BELENO. AVG. IN. HON. itd.

*V Ogleji.* (Gruter Inscip. stran 36. n. 2.)

*Razložil Davorin Terstenjak.*

Iz rokopisa: »Kdo so bili Noričani in Panonci, Kelti ali Slovenci?« (Konec.)

Posebno so stari Indianci na važnost imena gledali. Wiese (II. S. 367. 395.) piše: »Kakošno ime se ima otroku dati, je pri Hindih veliko važna reč. Izvolijo večidel ime kakšnega boga ali kakšne boginje. Da se je otroku ime kakšnega boga dalo, je po mislih Hindov velika zasluga. Včasih dajejo otrokom tudi imena cvetlic ali dreves, na priliko: limbara, rože, palme itd.« V Menutovih postavah (*Gesetze Memus IX. 12, 13*) stoji: »Mladeneč naj si vzame za ženo deklico, ktere podoba je brez madeža, ktere ime je prijetno, hod ljubeznjiv, kakor hod flaminga ali mladega slona, ktere lasje in zobje so čedni in truplo polno sladkosti«.

Ravno to skerbljivo in imenih najdemo pri severnih Slavjanih; omenim le imen Bogoslav, Vilomir, Radoslav, Jaroslav, Bogomil, Bogohval, Badegost, ktera so bila občinska in vsa iz častja božjega prejeta. Tudi druga mila in sladka imena je dajal Slaven svojim otrokom, primeri imena: Lepa, Lapon (na rimskih kamnih po Gorenskem Veponius), Draga, Dragomira (na rimskih kamnih polatinčena Gracilla), po drevesih in cvetju: Jela, Jelica, Dub, Dubna (ime DVBNA se na rimskih kamnih pogosto najde; glej: *Muhars Gesch. d. St. I. 428*), Ruža, Kwětoš, Kwětava, Cvetko, ktera imena so na rimskih kamnih vsa v Florus, Florianus polatinčena itd.

Če so gori navedene besede učenega Murraya resnične, in da so, priča zgodovino- in jezikoslovje in vsakdanja skušnja, zakaj se tedaj na noriških in panonskih kamnih nobeno ime »Tartanius«, »Esus« ali »Esius«, »Teutatus« ali »Teutatus« ne najde?

Poslednjič še vprašam zgodovinoslovce: ali niso premislili, da okoli Ogleja nikdar niso Celti prebivali, razun edine nasebine, od ktere Livi piše \*). Pa to nasebino je slavenski živelj poslovenul v teku časov. Ta nasebina je storila, da so slovenski Japidi postali zmesan narod (Mischlingsvolk), od kterih klasiki pišejo, da so celtogalsko orožje nosili in se tetovirali (malali). Ti celtogalski značaj je še dnešnji den v stanovnikih Krasa najti, in vredno bi bilo, da bi kakšen domorodec to reč dobro pretuhtal. Kelti tedaj niso prvi sta-

novniki okrog Ogleja bili, ker so se še le v letu 186 pred Krist. tam naseleli, mi pa že slavenske Panonce ob Herodotovem času v Primorju najdemo.

Če pa Keltomanski pisatelji niso s takšnimi dokazi zadovoljni in hočejo vse s telesnimi očmi viditi, naj jim tudi to bo dovoljeno. Ali, ker predrago pride k časopisu slike (podobšine) prilagati, jih moramo v knjižnice sporočiti in prositi: naj v bukvah »Mémoires de l'Académie celtique Th. I., stran 176 itd.« pogledajo obraze celtiških božanstev, in nošo starih Celtov z dolgimi hlačami (braccae), in naj z unim prispodobijo obraze noriških in panonskih božanstev v indoslavenskih Avatarih, in stare Noričane in Panonce v platnenih bregušah, kakor jih štajarski Šavnjari še dnešnji den nosijo, v Muharovi dogodivščini Štajarski zv. I., in prepričan sim, da jim prek učenega četa bo hladna smertinosna sraga se razlila, ktera jim bo nesrečno Celtomanio za večne čase iz glave sterala.

Tudi častitega gospoda tajnika Krajskega zgodovinskega društva lepo prosimo: naj nas ne ima za Sarmate. (Glej: *Mittheilungen des hist. Vereins in Krain. VII. Jahrg. stran 85*). Rajnemu Linhartu kaj takšnega radi odpustimo, ker on je živel o času, v kterem je kritičko zgodovinoslovje še v zibeli ležalo, — al zdaj smo že dalje prišli, kakor sta vse hvale scer vredna Valvazor in Linhart bila. Ker se visoko učeni Šafařik ni sramoval svojega nekdašnjega krivega mnenja, da so bili Sarmati tudi slovensko pleme po znanih Ovidievih besedah: »Una manus nobis vulnus opemque ferat« pred celim učenim svetom opozvati, tako tudi mislimo, da nam gosp. tajnik krajskega zgodovinskega društva naše opazke ne bode za zlo vzjel, in mi verjel, da tudi mene pri zgodovinskih preiskovanjih ne vodi samo narodni čut in ljubezen do Slovencev, temuč iskrena želja do luči in resnice priti. Jaz imam pred seboj močno protivno terdnjavo in sim dozdej edini bojovnik proti silni vojski; zna tedaj lahko biti, da marsiktera pušica čez svoj cilj zleti, ali mislim, da sim razun lahkih pušic tudi terdne Ariete nastavil, kterim se protivna terdnjava ne bo dolgo več deržati mogla.

Zanašam se na pripomoč slavenskih učenih mož in vsih resnicoljubivih zgodovinoslovcev, naj si bodo kakšnega koli jezika, zakaj zgodovinoslovec ne smé poznati nobene narodne stranke, ampak mora z železnim piskom pisati le resnico. Elna ta je vodilo in pravilo moje.

## Mnenje Šafařika o zgodovinskih spisih Terstenjakovih.

Zanimivo bode našim bravcem zvediti, kako pre-slavni g. Šafařik, ktereга beseda je o tacih zadevah važna in veljavna, sodi o zgodovinskih preiskavah, ktere visokoučeni g. prof. Terstenjak v »Novicah« svetu razodeva. Gosp. profesor je prejel unidan od g. Šafařika pismo, in na našo prošnjo: naj nam dovoli letó natisniti, nam je prijazno privolil natis, ktereга častitim bravcem v sledečem podamo. Takole se glasi:

»Visokočastiti gospod! Z veseljem poterdim prejem Vaših zgodovinskih spisov o starih Slovencih, ki mi jih Vi in gosp. vrednik »Novic« blagovoljno pošiljata. Iskreno se Vam zahvalujem za ti dragoceni dar. Saj veste, da tudi jez sim v svojih slavenskih starozitnostih (1837) naj stareji nam znane stanovavce med deželami beneškega zatoka in tatranskih gôr za Slavene naznanil; al zoper to mnenje so se vzdignili nekteri zgodovinoslovci, so-sebno nemški, in poslednjič tudi gosp. Wietersheim v svoji knjigi: »Vorgeschichte deutscher Nation, Leipzig 1852«. Vendar me ti možje s svojimi dokazi niso prepričali, da bi odstopil od svojega mnenja. Za tolikanj več me veseli, da tako vredni preiskovavci, kakor ste

\*) *Bodem anno (urbis conditae 566, a. Ch. 186) Galli transalpini transgressi in Venetiam sine populatione aut bello haud procul inde, ubi nunc Aquileja est, locum oppido condendo ceperunt.* (Livius Lib. XXXIX. c. 23.)

Vi, prečastiti gospod, ste na samostojni poti ravno tisti cilj dospeli. Zares! stvar sama po sebi in čast našega starega, velikega in žalibog! mnogoterno napačno poznane naroda je vredna, da se trudijo in potijo blagodušni domorodci o nji. Le verlo napredujte, prečastiti gospod, na ti poti, po kateri novo luč prižigate v razsvitljenje naj tamniših zadev naše zgodovine! Resnica se bo po tacih preiskavah čedalje bolj odkrivala, in prej ali pozneje ji je zmaga gotova. Kar mene zadeva, bodem vseskozi pazljivo prebiral Vaše spise, in serčno me bo radovalo viditi: da na srečno začeti poti mirno in možato napredujete.

Z zagotovilom izverstnega spoštovanja, itd.

V Pragi 29. junia 1853. Paul Jožef Šafařík.

## Ozír v stare čase.

### Pad Carigrada 29. majnika 1453.

(Dalje.)

Med tem so se Gerki na ozidji proti luki še deržali, ker Turki tukaj še niso ozidja napadli. Al zdaj so jih sovražniki, ki so že čez dve uri mesto napadovale, od zadej zajeli. Pri tej priči tudi Turki od zunaj ozidje napadejo in v mesto prederejo. Greki tedaj v hiše pobegnejo, v kterih so pa že sovražniki ropali. Gerški poveljnik Luka Notaras je bil na poti ali pa v svoji hiši vjet; Urban, vnuk Sulejmana, je raji s turna skočil, kakor da bi se bil Turkom podal.

Na tako vižo je tedaj Carigrad, imenovan tudi mesto sedem gričev in sedem turnov, stari Bizanc, Antonina, novi Rim, mesto Konstantina, dele sveta ločivno mesto, popolnost Izlama, mati sveta, 1125 let potem, ko je bil sozidan pod pervim Konstantinom, pod enajstim in zadnjim 29. maja 1453. leta, po devet in dvajseti, tri in petdesetdnevni obseji Turkom v roke padlo. Trikrat so ga Helenci, trikrat rimski cesarji, dvakrat bizanški punitarji, dvakrat bizanški cesarji, dvakrat bulgarski kralj, enkrat Perziani, enkrat Avari, enkrat Slovan Krum, enkrat Rusi, enkrat Latinci, sedemkrat Arabci, petkrat Turki oblegli, in v peti oblegi, ko je bilo že popred sedemkrat vzeto, so ga Turki pod Mohamedom II. Grekom vzeli.

Mohamed ni koj v mesto šel, ampak zunaj je tako dolgo čakal, da je zvedil, da so njegovi vojsaki vse premagali, in to je bilo okrog dvanajstih. Potem se je brez strahu noter podal, spremljen od svojih velikašev.

Naj popred stopi v Ajo Zofio. Skoči raz konja in gré noter. Tù zagleda patriarha s sv. rešnjim telesom v rokah pred oltarjem stati, da bi grozovitega zmagačca omečil in mu usmiljenje v sercu zbudil. Al Mohamed ne porajta na-nj, naravnost proti oltarju se vdre, ter ga neusmiljeno prebode. Patriarh pade in umirajoč Mohamedu te pomenljive besede govori: „prokleti pagán, prokletstvo bo tebe in tvoje naslednike spremljalo; čez dvakrat dve sto let ravno na današnji dan bo velki ozmanski duhoven na tem oltarju umorjen, turška država bo z mestom ti dan padla, in mohamedanske véro bo konec“.

Ko Mohamed krasno okinčanje cerkve ogleduje, se ne more prečuditi in če bolj gleda, bolj se čudi; zdaj bere napis: „Bog jo je postavil, in ona se ne bo potresa, Bog jo bo varoval o zoru!“ Ko vidi nekega vojaka tlak odkopovati, stopi k njemu, ga udari z mečem ter reče: zaklade mestne sim vam prepustil, poslopja pa so moja! Potem zapové Mohamed vojake k molitvi skupej poklicati, sam stopi na oltar in začne: „Bog je eden!“ itd.

Gerki pripovedujejo, da je en angelj obris te cerkve z nebes prinesel. Konstantin velki je kamne podstavil, Teodozi in Justinian sta jo sozidala; potem ko

je dvakrat pogorela in od potresa poškodovana bila, je bila cerkev božje modrosti somenj posvetnih in božjih opravil; ni bila le svetišče mesta, tem več celega carstva, naj krasniše in naj veličastniše delo celega sveta.

Ko Mohamed Ajo Zofio v turško svetišče posveti in se vùn podá, zapové velkega admirala, Luka Notaras-a pred-se pripeljati, in mu reče: Glej, tvoje lepo delo odrečene podaje na kupu pobitih, v številu vjetih. Notaras mu zaverne: da ni ne on, ne cesar toliko v mestu premogel, da bi se bil zamogel podati, posebno potem ko je car pisma dobil, v kterih mu je bilo svetovano, da naj se stanovitno derži. Potem ga praša Turk po cesarju, ali je na barki zbežal, ker je pet geneueških bark srečno iz barkostaje pobegnilo. Notaras odgovori, da ne vé, ker je bil pred vratmi cesarskega poslopja, ko so Turki pri vratih Karzias v mesto prederli. V tem hipu stopita dva janičara pred Mohameda in mu povesta, da sta ona cara umorila. Mohamed jima naroči, truplo poiskati in mu glavo prinesiti. Potem tolaži Notarasa, zapové njegovo ženo in otroke poiskati, obdaruje bogato vsakega posebej in mu obljudi, ga v službi, v kterej je pri cesarju bil, pustiti. Zavolj te oblube podá nezvesti Notaras Mohamedu imenik cesarskih dvornih in pervih državnih vradnikov, in Mohamed jih zapové poiskati in je vsako glavo drago plačal. Notarasu je Mohamed prizanesel in ga domú spustil. Med tem so sultanu Sulejmanovo in Konstantinovo glavo prinesli.

Te dvé mogočni glavi ste se sedaj kervavi v prahu pred Mohamedom valjale; cesarjeva glava je bila na dvornem tergu obešena na spominek Helene, ktereja je Konstantin velki svoji materi postavil, in njegova glava je celi dan na njem visela; na večer so jo doli vzeli in potem v mesta male Azie na ogled poslali; Gerkom je bilo dopušeno truplo pokopati.

Predmestje Galata, ki je bilo s terdnim ozidjem obdano, je s Saganos-pašatom pogodbo sklenilo, mu dragovoljno ključe prineslo in milosti prosilo, ktero je tudi zadobilo. Saganos je povelje dobil s predmestjem milostno ravnati, pa zraven tudi prebivavcem sultanovo zapoved naznaniti, da naj mirni bodo in da se ne podstopijo v cesarske barke stopiti, ko se bodo približale. Ko pa barke pridejo, se vdere vse ljudstvo na-nje. Turki tedaj nektore umoré, drugi se pa nazaj vernejo. Koli kor Gerkov še niso Turki v sužnost odpeljali, so v Galato pripeljali. Samo Notarasu je bilo pripušeno tudi zanaprej v svojem poslopu stanovati.

(Konec sledi.)

## Zlate resnice.

Pošten in dober človek pošteno od vsacega misli in govori; hudoben je, ki od družih hudo misli in jih obrekuje, — takim so v starih časih jezike rezali ali z ognjem žgali. Ako bi tudi dan današnji taka bila, bi sila veliko ljudi brez jezikov okoli hodilo.

Ki družega čerňi, je bolj nesrečen od unega, kogar čerňi, zasramovanje iz ust hudobneža, se ne prime poštenega moža, ampak se vrača tjé, kjer se je rodilo.

Kdor se z norecem priča, je nore sam; kdor z neumnežem o znanstvih govori, zapravlja dragi čas zastonj in zgubljuje ceno svojega imena; kdor s pijancem pohaja, se pozno na dom vrača.

Kdor se ne sramuje pred ljudmi in ne pred Bogom, bo zadel na vsako zlo. Ni ujdze, ki bi ga zamogla berzdati in varovati pogube.

## Novičar iz slavenskih krajev.

Iz Zagreba 7. julia. Drugi tečaj Zore jugoslavenske pod naslovom „Zorja“ od g. Radoslava Razlag-a izšel je že s tiskom i na troške našega knjigara.